
BEVEZETŐ

Amikor a **Magyar Művészet** előző – 2019/3. – számát szerkesztettük, arra törekedtünk, hogy tartalmi és módszertani javaslatokkal járuljunk hozzá a **Nemzeti alaptanterv** előkészületeihez. Szerzőink számos kritikai észrevételt fogalmaztak meg a képzőművészek, valamint a vizuális kultúra általános és középiskolai oktatásának korszerűtlenné vált gyakorlatáról, és egyidejűleg az új NAT már elkészült változatainak korrekcióját is kezdeményezték. Az **Alaptanterv** frissített változatának ismeretében immár nem indokolt, hogy az oktatáspolitikai dokumentum alapelveiről indítsunk vitát; célszerűbb, ha a gyakorló pedagógusok – jelesül a magyartanárok – figyelmébe ajánljuk a nyelv- és irodalomtudománynak azokat az eredményeit, amelyek a mindennapi munkájukban is segítségükre lehetnek.

Hogy ezek az eredmények mennyire alkalmasak a tanulók műveltségének, képességeinek fejlesztésére, érdeklődésének felkeltésére, azt mindenkor csak a tanár döntheti el. Csak ő ítélheti meg, hogy van-e fogékonyság a diákjaiban az irodalmi művek filozófiai mélységeinek felismerésére (lásd **Buji Ferenc** esszéjét) és a műfajelméleti problémák taglalására (**Imre László**), hogy mennyi időt érdemes szánni a költői nyelv retorikai és poétikai funkcióinak elemzésére (**Falusi Márton**), hogy termő talajra találhatnak-e a vallásos hit és az esztétikai élmény egymást feltételező, erősítő hatását igazoló műelemzések (**Lócsei Gabriella** beszélgetése **Jelenits István**nal), hogy mi hozható felszínre az irodalomórakon az európai kultúra mélyrétegéből: a klasszikus görög és római mitológiából (**Szörényi László**), és hogy mely szerzőkkel és művekkel való ismerkedés során kínálkozik alkalom a népköltészet (folklor, „szóművészet”) esztétikai sajátosságainak tanulmányozására (**Biernaczky Szilárd**) vagy a filmkultúra irodalmi nézőpontú értékelésére (**Nényei Pál**).

A magyartanár szabadsága – és egyben felelőssége – természetesen csak megfelelő feltételek megléte esetében értelmezhető. Mozgásterét mindenekelőtt egy tőle függetlenül működő intézményrendszer jelöli ki, s hivatásának gyakorlását ugyanez az intézményrendszer ellenőrzi. Ez a tény arra figyelmeztet, hogy az új Nemzeti alaptanterv céljai nem valósulhatnak meg a tanárképzés radikális reformja nélkül (**Nagy Gábor**). A reformnak éppoly fontos követelményként kell kezelnie a korszerű irodalomelméleti tájékozottságot (**Molnár Gábor Tamás**), miként azokat a „hozzátennivalókat”, amelyek egy-egy irodalmi műből kibontható háttérismerteket: az adott kor mindennapi életének hangulatvilágát idézik fel (**Fábri Anna**). A nyelvtan oktatója is két feladattal szembesül. Azzal az igénnyel kell figyelemmel követnie a nyelvtudomány eredményeit (**Tolcsvai Nagy Gábor**), hogy alkalmazni tudja őket diákjai anyanyelvi készségeinek fejlesztésében (**Kugler Nóra**).

A magyar nyelv és irodalom eredményes tanítása azonban nem csupán szakmai felkészültséget követel. Korlátozza a tanár szabadságát a részint szociálisan, részint – és egyre növekvő mértékben – kulturálisan hátrányos helyzetű (olvasási nehézségekkel küzdő) tanulók kényszerű passzivitása is (**Takács Géza**), és ez a probléma nem oldható meg a magyar a gazdaság- és társadalompolitika segítségével nélkül. **Kucsera Tamás Gergely**nek az óvodai nevelés kérdéskörét is felölelő írása éppen erre: a közoktatásra váró feladatok ösztársadalmi és „összpolitikai” feltételrendszerére hívja fel a figyelmünket.

E feladatok súlya nem csökken, ha tudjuk: minden kultúrnemzet oktatáspolitikusai a mieinkhez hasonló gondokkal birkóznak. E tekintetben éppúgy hasznosítható tanulságokkal szolgálhatnak a recenziórovatunkban áttekintett „nyugati” példák, miként a világirodalom klasszikusait tananyagká zsúfoló irodalomtanítás orosz kísérletei (**Józsa György Zoltán**).